

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 37.952/1

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, op 20 december 2004 door de Minister van Middenstand verzocht haar, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van wet "betreffende de precontractuele informatie bij commerciële samenwerkingsovereenkomsten", heeft op 13 januari 2005 het volgende advies gegeven:

STREKKING VAN HET WETSONTWERP

Het om advies voorgelegde ontwerp van wet bevat een regeling inzake verplichte informatieverstrekking die aan het sluiten van een commerciële samenwerkingsovereenkomst zoals omschreven in het ontwerp, dient vooraf te gaan. De betrokken informatie moet worden verstrekt door de persoon die, tegen vergoeding, aan een andere persoon het recht verleent om bij de verkoop van producten of het verstrekken van diensten een bepaalde commerciële formule te gebruiken, waarvan de vorm wordt beschreven in artikel 2 van het ontwerp.

Meer specifiek dient de rechtverlener ten minste één maand voor het sluiten van de commerciële samenwerkingsovereenkomst aan de rechtverkrijger een ontwerp van de overeenkomst en een afzonderlijk document ter beschikking te stellen. Vóór het verstrijken van die termijn mag geen enkele verbintenis worden aangegaan en mag geen enkele vergoeding, waarborg of enig bedrag worden gevraagd of betaald (artikel 3).

Het zo-even genoemde afzonderlijk document bestaat uit twee delen, waarbij het ene deel een aantal belangrijke contractuele bepalingen weergeeft en het andere deel melding maakt van gegevens die strekken tot een correcte beoordeling van de commerciële samenwerkingsovereenkomst. De Koning kan de lijst aanvullen van gegevens die op het afzonderlijk document worden vermeld (artikel 4).

Ingeval de voorschriften met betrekking tot de informatieverplichting, zoals omschreven in artikel 3 van het ontwerp, niet worden nageleefd, is de commerciële samenwerkingsovereenkomst nietig, welke nietigheid dient te worden ingeroepen binnen twee jaar na het sluiten van de overeenkomst. Ingeval het afzonderlijk document niet de belangrijke contractuele bepalingen, opgesomd in artikel 4, § 1, 1°, van het ontwerp, weergeeft, worden de desbetreffende bepalingen van de overeenkomst geacht niet te bestaan (artikel 5).

Het ontwerp van wet voorziet in een regeling van geheimhouding met betrekking tot de inlichtingen die worden verkregen met het oog op het sluiten van een commerciële samenwerkingsovereenkomst (artikel 6) en bepaalt dat, in geval van uiteenlopende interpretatie van een beding in de commerciële samenwerkingsovereenkomst of van de gegevens die zijn opgenomen in het afzonderlijk

.../...

document, de interpretatie voorrang heeft die in het voordeel van de rechtverkrijger is (artikel 7).

De ontworpen wetsbepalingen zijn van dwingend recht en primeren boven elke ermee strijdige contractuele regeling (artikel 8). Ingeval de rechtverkrijger de activiteit waarop de commerciële samenwerkingsovereenkomst betrekking heeft "voornamelijk in België uitoefent", is de Belgische wet inzake de precontractuele informatie van toepassing en zijn de Belgische rechtbanken bevoegd (artikel 9).

De ontworpen regeling zal, eenmaal wet geworden, in werking treden op de eerste dag van de zesde maand na die waarin ze is bekendgemaakt (artikel 10).

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 3

1. Om taalkundige redenen moet in de Nederlandse tekst van artikel 3, eerste lid, van het ontwerp melding worden gemaakt van het "sluiten" van een commerciële samenwerkingsovereenkomst en niet van het "afsluiten" van dergelijke overeenkomst.

Waar nodig dienen nog andere bepalingen van het ontwerp in gelijkaardige zin te worden aangepast.

2. Nog in artikel 3, eerste lid, stemmen de Nederlandse en de Franse tekst niet met elkaar overeen, waar in de Nederlandse tekst wordt geschreven "... evenals een afzonderlijk document dat de gegevens bedoeld in artikel 4 bevat", en de Franse tekst het heeft over "... ainsi qu'un document particulier visé à l'article 4". Deze discordantie moet worden weggewerkt.

Artikel 4

1. De redactie van artikel 4, § 1, 1°, wekt de indruk dat de erin opgesomde "belangrijke contractuele bepalingen" verplicht in een commercieel samenwerkingsakkoord moeten worden opgenomen. Vraag is of dat inderdaad de bedoeling is ¹. Is zulks niet het geval, dan dient de redactie van de inleidende zin van artikel 4, § 1, 1°, dat duidelijker tot uiting te brengen.

2. Artikel 4, § 1, 1°, a), wordt beter geredigeerd als volgt:

"a) de vermelding dat de commerciële samenwerkingsovereenkomst al dan niet specifiek met inachtneming van de persoon wordt gesloten;"

3. In artikel 4, § 1, 2°, i), moeten in de Nederlandse tekst de woorden "in voornoemd geval" worden vervangen door de woorden "in voorkomend geval" en dienen, in fine van hetzelfde onderdeel, de woorden "tijdens de voorbije drie jaar" te worden geschrapt.

4. In artikel 4, § 1, 2°, j), wordt bij herhaling gerefereerd aan "commerciële samenwerkingsovereenkomsten" of "overeenkomsten". Indien het de bedoeling is om daaronder commerciële samenwerkingsovereenkomsten, zoals omschreven in artikel 2 van het ontwerp, te verstaan, moet dat uitdrukkelijk worden bepaald in onderdeel j).

¹In de commentaar die in de memorie van toelichting bij artikel 4 wordt gegeven, kan onder meer worden gelezen: "Degene die het recht verleent, heeft er dus alle belang bij elke dubbelzinnigheid te vermijden. Dit zal hem ertoe aanzetten in het afzonderlijk document aan te geven dat bepaalde punten van § 1, 1° en 2° niet van toepassing zijn".

5. Nog in artikel 4, § 1, 2°, j), vervange men, ter wille van de terminologische eenvormigheid, in de Franse tekst de woorden "qui accorde le droit" door de woorden "qui octroie le droit".

6. Artikel 4, § 2, verleent aan de Koning onder meer de bevoegdheid om "de lijst van gegevens opgesomd in § 1 (aan te vullen)". In de memorie van toelichting wordt in dat verband de volgende verduidelijking gegeven:

"Hij kan eveneens bijkomende informatieverschaffing opleggen, indien later - op grond van nieuwe handelspraktijken - zou blijken dat andere, niet opgesomde elementen essentieel zijn voor de beoordeling door de rechtverkrijgende".

De vraag rijst of het, in het licht van de aangehaalde passus uit de memorie van toelichting, de bedoeling is om de betrokken bevoegdheid te beperken tot de gegevens, beoogd in artikel 4, § 1, 2°, die immers strekken tot "de correcte beoordeling van de commerciële samenwerkingsovereenkomst", met uitsluiting van de in artikel 4, § 1, 1°, weergegeven lijst van "belangrijke contractuele bepalingen", welke derhalve niet zou kunnen worden aangevuld door de Koning ². De rechtszekerheid zou ermee zijn gebaat indien in artikel 4, § 2, uitdrukkelijk zou worden gerefereerd aan - al naargelang de bedoeling - de gegevens opgesomd in § 1, 2°, of § 1, 1° en 2°.

Artikel 5

1. Uit de commentaar die bij artikel 5 van het ontwerp in de memorie van toelichting wordt gegeven, valt af te leiden dat de in dat artikel bedoelde sancties beogen "... een vergaande bescherming (te bieden) aan degene die het recht heeft verkregen tot gebruik van een commerciële formule, wat de andere partij zal aanzetten tot grote zorgvuldigheid". Artikel 5 lijkt derhalve vooral, zo niet uitsluitend, een benadeling van de rechtverkrijger te willen sanctioneren. Die bedoeling zou op een meer expliciete wijze moeten worden tot uitdrukking gebracht in de tekst van het ontwerp. Op die wijze zou dan bijvoorbeeld kunnen worden vermeden dat de rechtverkrijger de toepassing van een

²Ondanks de vaststelling dat in de inleidende zin van artikel 4, § 1, op algemene wijze melding wordt gemaakt van "twee delen die de volgende gegevens bevatten".

voor hem voordelige contractuele bepaling, in de zin van artikel 4, § 1, 1°, van het ontwerp dient te ontberen, omdat die bepaling niet is overgenomen in het afzonderlijk document.

2. Artikel 5, eerste lid, bepaalt dat, in geval van niet naleving van artikel 3, de sanctie van de nietigheid van de commerciële samenwerkingsovereenkomst "moet worden ingeroepen binnen twee jaar na het (sluiten) van de overeenkomst".

De gemachtigde ambtenaar verstrekke in dat verband de volgende verduidelijking:

"Er zijn twee soorten nietigheden: absolute en relatieve. In het voorliggende geval is de nietigheid relatief. De zaak betreft niet de openbare orde. Het gaat immers om een gebiedende maatregel, waarbij men de belangen van één partij beschermt. Zowel de tekst van artikel 5 zelf, als de memorie van toelichting wijzen erop dat het om een imperatieve regeling gaat.

De sanctie nietigheid heeft gevolgen "ex tunc". Zij grijpt niet enkel in voor de toekomst, maar ook in het verleden. Deze overweging moet echter worden gerelativeerd, in die zin dat een relatieve nietigheid (in tegenstelling tot een absolute) "gedekt" kan worden. Inzake contracten betekent dit onder meer dat wat door de partijen vrijwillig is uitgevoerd, niet ongeldig wordt. Tevens geldt voor de relatieve nietigheid eveneens het beginsel "in pari causa": wanneer eiser en verweerder op even onfatsoenlijke wijze hebben gehandeld, kan men geen teruggave krijgen van wat reeds werd gepresteerd.

Het eerste lid van artikel 5 bevat een regel die technisch gezien een onweerlegbaar vermoeden inhoudt: indien de verkrijger binnen de twee jaar de nietigheid niet inroept, wordt hieruit afgeleid dat hij de overeenkomst wil uitvoeren en dat de nietigheid dan ook gedekt is. Voor het verstrijken van de twee jaar geldt het gemene recht betreffende de relatieve nietigheden en is er geen dekking van de nietigheid mogelijk voor hetgeen partijen vrijwillig uitvoeren. Toepassing van het beginsel "in pari causa" is eveneens mogelijk."

Artikel 6

Zoals artikel 6 van het ontwerp is geredigeerd, volgt de plicht tot geheimhouding rechtstreeks uit de wet en kunnen partijen daaromtrent geen contractuele regeling tot stand brengen. Uit de redactie van artikel 3, tweede lid ³, en uit de in de

³Zie de zinsnede "Onverminderd de bepalingen van artikel 6".

memorie van toelichting bij artikel 6 gegeven commentaar, blijkt evenwel het tegendeel. Artikel 6 dient, rekening houdende hiermee, anders te worden geredigeerd.

Artikel 7

In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat de in artikel 7 van het ontwerp opgenomen regel "gelijksoortig (is) met deze ... in artikel 31, § 4, van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument". Er moet evenwel worden vastgesteld dat de redactie van artikel 7 verschilt van die van het genoemde artikel 31, § 4, van de wet van 14 juli 1991, in die zin dat artikel 7 in meer absolute bewoordingen is gesteld en daardoor aanleiding zou kunnen zijn tot een oneigenlijk gebruik door één van de partijen, zijnde met name de rechtverkrijger. Daarom verdient het aanbeveling artikel 7 beter af te stemmen op het bepaalde in artikel 31, § 4, van de wet van 14 juli 1991, hetgeen impliceert dat wordt bepaald dat de bedingen in een commerciële samenwerkingsovereenkomst en de gegevens in het afzonderlijk document duidelijk en begrijpelijk moeten zijn opgesteld en dat, in geval van twijfel over de betekenis van een beding of een gegeven, de voor de rechtverkrijger gunstigste interpretatie prevaleert.

Artikel 9

Op het einde van de Nederlandse tekst van artikel 9 van het ontwerp wordt, in overeenstemming met de terminologie die wordt gebruikt in de memorie van toelichting, het woord "voornamelijk" beter vervangen door het woord "hoofdzakelijk".

Bijlage

Op de tekst van het ontwerp, zoals deze om advies is voorgelegd, volgt een "bijlage". Deze "bijlage" blijft beperkt tot een hernemen van wat reeds in artikel 4, § 2, van het ontwerp wordt bepaald. Dergelijke "bijlage" heeft geen zin en moet worden geschrapt.

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter,
	J. BAERT, B. SEUTIN,	staatsraden,
	A. SPRUYT, M. RIGAUX,	assessoren van de afdeling wetgeving,
	W. GEURTS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door Mevr. G. SCHEPPERS, adjunct-auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

W. GEURTS

M. VAN DAMME

ROYAUME DE BELGIQUE

Avis 37.952/1

DE LA SECTION DE LÉGISLATION
DU CONSEIL D'ÉTAT

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre des Classes moyennes, le 20 décembre 2004, d'une demande d'avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi "relatif à l'information précontractuelle dans le cadre d'accords de partenariat commercial", a donné le 13 janvier 2005 l'avis suivant:

PORTÉE DU PROJET DE LOI

Le projet de loi soumis pour avis règle la fourniture obligatoire d'informations qui doit précéder la conclusion d'un accord de partenariat commercial au sens du projet. Les informations concernées doivent être fournies par la personne qui, contre rémunération, accorde à une autre personne le droit d'utiliser, lors la vente de produits ou de la fourniture de services, une formule commerciale déterminée dont la forme est décrite à l'article 2 du projet.

Plus spécifiquement, la personne qui octroie le droit doit, au moins un mois avant la conclusion de l'accord de partenariat commercial, mettre à la disposition de la personne qui reçoit le droit un projet de l'accord ainsi qu'un document particulier. Avant l'expiration de ce délai, aucun engagement ne peut être pris et aucune rémunération, caution ou somme ne peut être demandée ou payée (article 3).

Le document particulier susvisé comprend deux parties, l'une reproduisant un certain nombre de dispositions contractuelles importantes, l'autre faisant état de données permettant d'apprécier correctement l'accord de partenariat commercial. Le Roi peut compléter la liste des données mentionnées dans le document particulier (article 4).

En cas de non-respect des prescriptions relatives à l'obligation d'information définie à l'article 3 du projet, l'accord de partenariat commercial est nul. Cette nullité doit être invoquée dans les deux ans de la conclusion de l'accord. Si le document particulier ne reproduit pas les dispositions contractuelles importantes, énumérées à l'article 4, § 1er, 1°, du projet, les dispositions en question de l'accord sont réputées inexistantes (article 5).

Le projet de loi prévoit un régime de confidentialité concernant les informations obtenues en vue de la conclusion d'un accord de partenariat commercial (article 6) et dispose qu'en cas de divergence d'interprétation d'une clause de l'accord de partenariat commercial ou des données contenues dans le document particulier, l'interprétation en faveur de la partie qui reçoit le droit, prévaut (article 7).

Les dispositions légales en projet sont impératives et priment toute clause contractuelle contraire (article 8). Si la personne qui reçoit le droit exerce principalement en Belgique l'activité à laquelle se rapporte l'accord de partenariat commercial, la loi belge relative à l'information précontractuelle est applicable et les tribunaux belges sont compétents (article 9).

Une fois adoptées, les dispositions légales en projet entreront en vigueur le premier jour du sixième mois qui suit celui de leur publication (article 10).

EXAMEN DU TEXTE

Article 3

1. Pour des motifs liés à la correction de la langue, il convient, dans le texte néerlandais de l'article 3, alinéa 1er, du projet, d'employer le verbe "sluiten" et non pas "afsluiten" lorsqu'il s'agit de la conclusion d'un accord de partenariat commercial.

D'autres dispositions du projet devront le cas échéant être adaptées en ce sens.

2. Toujours à l'article 3, alinéa 1er, les textes néerlandais et français ne concordent pas, dès lors qu'il est écrit dans le texte néerlandais "... evenals een afzonderlijk document dat de gegevens bedoeld in artikel 4 bevat" tandis que le texte français fait état d'un "document particulier visé à l'article 4". Cette discordance doit être éliminée.

Article 4

1. La rédaction de l'article 4, § 1er, 1°, donne à penser que les "dispositions contractuelles importantes" qui y sont énumérées doivent obligatoirement figurer dans un accord de partenariat commercial. La question se pose de savoir si telle est en effet

l'intention ¹. Dans le cas contraire, la rédaction de la phrase introductive de l'article 4, § 1er, 1°, devra l'exprimer plus clairement.

2. L'article 4, § 1er, 1°, a) sera mieux rédigé comme suit:

"a) la mention que l'accord de partenariat commercial est conclu ou non en considération de la personne;"

3. Dans le texte néerlandais de l'article 4, § 1er, 2°, i), les mots "in voornoemd geval" seront remplacés par "in voorkomend geval" et, à la fin de la même subdivision, les mots "tijdens de voorbije drie jaar" devront être supprimés.

4. L'article 4, § 1er, 2°, j), fait référence à plusieurs reprises à des "accords de partenariat commercial" ou à des "accords". Si, par ces termes, on entend viser des accords de partenariat commercial au sens de l'article 2 du projet, il y a lieu de le prévoir expressément au j).

5. Toujours à l'article 4, § 1er, 2°, j), il conviendra de remplacer, dans le texte français, les mots "qui accorde le droit" par "qui octroie le droit", et ce par souci d'uniformité terminologique.

1

On peut notamment lire dans le commentaire donné dans l'exposé des motifs à propos de l'article 4 ce qui suit: "Celui qui octroie le droit a donc tout intérêt à éviter toute ambiguïté. Il sera donc amené à indiquer dans le document que certains points prévus au § 1er, 1° et 2° ne sont pas d'application".

6. L'article 4, § 2, confère au Roi notamment le pouvoir de "compléter la liste des données énumérées au § 1er". L'exposé des motifs donne la précision suivante à cet égard:

"Il peut également imposer la fourniture d'autres informations, s'il semble qu'ultérieurement - en raison de pratiques commerciales nouvelles - d'autres éléments non énumérés sont essentiels pour l'appréciation faite par celui qui obtient le droit".

La question se pose de savoir si, eu égard au passage cité de l'exposé des motifs, l'intention est de limiter le pouvoir concerné aux données visées à l'article 4, § 1er, 2°, qui sont effectivement destinées à "l'appréciation correcte de l'accord de partenariat commercial", à l'exclusion de la liste des "dispositions contractuelles importantes" reproduite à l'article 4, § 1er, 1°, laquelle ne pourrait donc pas être complétée par le Roi². Il serait dans l'intérêt de la sécurité juridique de faire explicitement référence dans l'article 4, § 2, suivant l'option adoptée, aux données énumérées au § 1er, 2° ou au § 1er, 1° et 2°.

Article 5

1. Il peut se déduire du commentaire que l'exposé des motifs donne de l'article 5 du projet que les sanctions visées dans cet article tendent à offrir "... une vaste protection à celui qui a obtenu le droit d'utilisation de la formule commerciale, ce qui amènera l'autre partie à une grande minutie". L'article 5 semble par conséquent surtout, sinon exclusivement, vouloir sanctionner le préjudice causé à celui qui obtient le droit. Il faudrait exprimer cette intention de manière plus explicite dans le texte du projet. Ainsi, on pourrait par exemple éviter que celui qui obtient le droit ne soit privé d'une disposition contractuelle qui lui est favorable, au sens de l'article 4, § 1er, 1°, du projet, parce que cette disposition ne figurait pas dans le document particulier.

2

Nonobstant le fait que la phrase introductive de l'article 4, § 1er, fait état de manière générale de "deux parties qui reprennent les données suivantes".

.../...

2. L'article 5, alinéa 1er, dispose qu'en cas de non respect de l'article 3, la sanction de la nullité de l'accord de partenariat commercial "doit être invoquée dans les deux ans de la conclusion de l'accord".

Le fonctionnaire délégué a fourni à cet égard la précision suivante:

"Er zijn twee soorten nietigheden: absolute en relatieve. In het voorliggende geval is de nietigheid relatief. De zaak betreft niet de openbare orde. Het gaat immers om een gebiedende maatregel, waarbij men de belangen van één partij beschermt. Zowel de tekst van artikel 5 zelf, als de memorie van toelichting wijzen erop dat het om een imperatieve regeling gaat.

De sanctie nietigheid heeft gevolgen "ex tunc". Zij grijpt niet enkel in voor de toekomst, maar ook in het verleden. Deze overweging moet echter worden gerelativeerd, in die zin dat een relatieve nietigheid (in tegenstelling tot een absolute) "gedekt" kan worden. Inzake contracten betekent dit onder meer dat wat door de partijen vrijwillig is uitgevoerd, niet ongeldig wordt. Tevens geldt voor de relatieve nietigheid eveneens het beginsel "in pari causa": wanneer eiser en verweerder op even onfatsoenlijke wijze hebben gehandeld, kan men geen teruggave krijgen van wat reeds werd gepresteerd.

Het eerste lid van artikel 5 bevat een regel die technisch gezien een onweerlegbaar vermoeden inhoudt: indien de verkrijger binnen de twee jaar de nietigheid niet inroept, wordt hieruit afgeleid dat hij de overeenkomst wil uitvoeren en dat de nietigheid dan ook gedekt is. Voor het verstrijken van de twee jaar geldt het gemene recht betreffende de relatieve nietigheden en is er geen dekking van de nietigheid mogelijk voor hetgeen partijen vrijwillig uitvoeren. Toepassing van het beginsel "in pari causa" is eveneens mogelijk."

Article 6

Suivant la rédaction de l'article 6 du projet, le devoir de confidentialité découle directement de la loi et les parties ne peuvent pas stipuler à ce propos de règles contractuelles. La formulation de l'article 3, alinéa 2³, et du commentaire que l'exposé des motifs consacre à l'article 6 indique cependant le contraire. Il faut en conséquence rédiger l'article 6 différemment.

3

Voir les mots "Sans préjudice des dispositions de l'article 6".

Article 7

L'exposé des motifs précise que la règle figurant à l'article 7 du projet "est similaire à celle ... (de) l'article 31, § 4, de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur". Il faut toutefois constater que la formulation de l'article 7 diffère de celle de l'article 31, § 4, précité, de la loi du 14 juillet 1991, en ce sens que l'article 7 est formulé en des termes plus absolus et pourrait ainsi être employé de manière impropre par l'une des parties, à savoir celui qui obtient le droit. C'est pourquoi il est recommandé de mieux articuler l'article 7 sur la règle énoncée à l'article 31, § 4, de la loi du 14 juillet 1991, ce qui implique de préciser que les clauses d'un accord de partenariat commercial et les données du document particulier doivent être rédigées de manière claire et compréhensible et qu'en cas de doute sur le sens d'une clause ou d'une donnée, c'est l'interprétation la plus favorable pour celui qui obtient le droit qui prévaut.

Article 9

À la fin du texte néerlandais de l'article 9 du projet, mieux vaudrait remplacer le mot "voornamelijk" par le mot "hoofdzakelijk" conformément à la terminologie utilisée dans l'exposé des motifs.

Annexe

Une "annexe" suit le texte du projet, tel qu'il a été soumis pour avis. Cette "annexe" se limite à reproduire la disposition de l'article 4, § 2, du projet. Une telle "annexe" est inutile et doit être supprimée.

La chambre était composée de

Messieurs	M. VAN DAMME,	président de chambre,
	J. BAERT, B. SEUTIN,	conseillers d'État,
	A. SPRUYT, M. RIGAUX,	assesseurs de la section de législation,
	W. GEURTS,	greffier.

Le rapport a été présenté par Mme G. SCHEPPERS, auditeur adjoint.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. M. VAN DAMME.

LE GREFFIER,

LE PRÉSIDENT,

W. GEURTS

M. VAN DAMME